

Pohjois-Savon liitto

Maakuntakaavoituskatsaus 2025

Sisällys

0. Esipuhe

1. Ajankohtaista

2. Voimassa olevat maakuntakaavat

3. Vireillä oleva maakuntakaava: Aurinko, tuuli, vety ja kauppa (3. vaihe)

3.1 Kaupallinen selvitys; kolme skenaariota

4. Tulevat maakuntakaavat, 4. vaihe

5. Maakuntakaavan oikeusvaikutukset

5.1 Maakuntakaavan joustaminen

6. Maankäytön suunnittelun vuosikatsaus

6.1 Maankäytön suunnittelun vuosikatsaus – yleiskaavoitus

6.2 Maankäytön suunnittelun vuosikatsaus – vihreä energia

7. Maakuntakaavan 2. vaihe ajantasaisti liikenneasiat

8. Yhteystietomme

0. Esipuhe

Maakunnan liitto tiedottaa alueensa kunnille vireillä olevista suunnitelmistaan ja muista kuntien alueiden käytön suunnitteluun, rakennettuun ympäristöön ja rakentamisen ohjaukseen vaikuttavista toimenpiteistä (AKL 7 §). Lisäksi liitto seuraa maakunnan suunnittelun edellyttämää alueidenkäytön, alue- ja yhdyskuntarakenteen, rakennetun ympäristön sekä kulttuuri- ja luonnonympäristön tilaa ja kehitystä alueellaan (MRA 2§). Liitto tiedottaa asioista vuosittain maakuntakaavoituskatsauksessa.

Maankäytön suunnittelujärjestelmään kuuluvat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava. Maakuntakaavan tehtävänä on sovittaa yhteen valtakunnan tason ja maakunnan omat tarpeet sekä useampaa kuntaa yhteisesti koskevia seudullisia maankäytön asioita ja tuoda ne poliittiseen päätöksentekoon.

Hallitusohjelman mukaisesti käynnissä on Alueidenkäyttölain tarkistaminen. Pohjois-Savon liitto seuraa ja pyrkii vaikuttamaan maankäyttöä koskevaan lainsäädännön muuttamista. Alueidenkäyttölain muutoksen hallituksen esitys eduskunnalle tulee lausunnoille vuoden 2025 alkupuolella.

Luonnon monimuotoisuuteen liittyvä työ jatkuu Pohjois-Savossa 2. vaiheen maakuntakaavaprosessin jälkeen mm. ELY-keskuksen Priodiversity –LIFE-hankkeessa laadittavassa LUMO –ohjelmassa (Pohjois-Savon Luonnon monimuotoisuus –ohjelma).

Vuonna 2019 käynnistynyt Pohjois-Savon maakuntakaava 2040, 2. vaihe saatiin hyväksyttyä joulukuussa 2024. Se täydensi vuonna 2018 hyväksyttyä 1. vaiheen maakuntakaavaa, ja vaiheet muodostavat nyt voimassa olevan maakuntakaavakokonaisuuden. Liitossa on tehty itsearviointi pitkään kestäneestä 2. vaiheen kaavaprosessista ([linkki](#)).

1. Ajankohtaista

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaihe on hyväksytty maakuntavaltuustossa 17.12.2024, ja maakuntahallitus on määrännyt sen tulemaan voimaan 26.2.2025 alkaen valituksista huolimatta. Maakuntakaavan 2. vaihe muodostaa vuonna 2019 voimaantulleen 1. vaiheen maakuntakaavan kanssa Pohjois-Savon maakuntakaavakokonaisuuden.

Voimaantullessaan 2. vaiheen maakuntakaava on kumonnut pääosan nykyisistä maakuntakaavoista lukuun ottamatta Kuopion seudun maakuntakaavan Siilinjärven Yaran teollisuus- ja kaivostoimintojen alueen T/ek ja T/kem -merkintöjä.

Aikaisempia maakuntakaavoja yleispiirteisempi 2. vaiheen kaava muovaa myös liiton toimintatapoja suhteessa kuntakaavoista annettaviin lausuntoihin. Linjaamme uudet käytännöt tämän vuoden aikana ja tiedotamme niistä sidosryhmiä.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaihe on vireillä. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman kuulemisesta saatuihin palautteisiin laaditut vastineet hyväksyttiin keväällä 2024. Ensimmäinen viranomaisneuvottelu pidettiin elokuussa 2024. Aurinko- ja tuulivoimaa, vetytaloutta ja seudullista kauppaa käsittelevä kaavaluonnos on tarkoitus asettaa nähtäville kevään 2025 aikana.

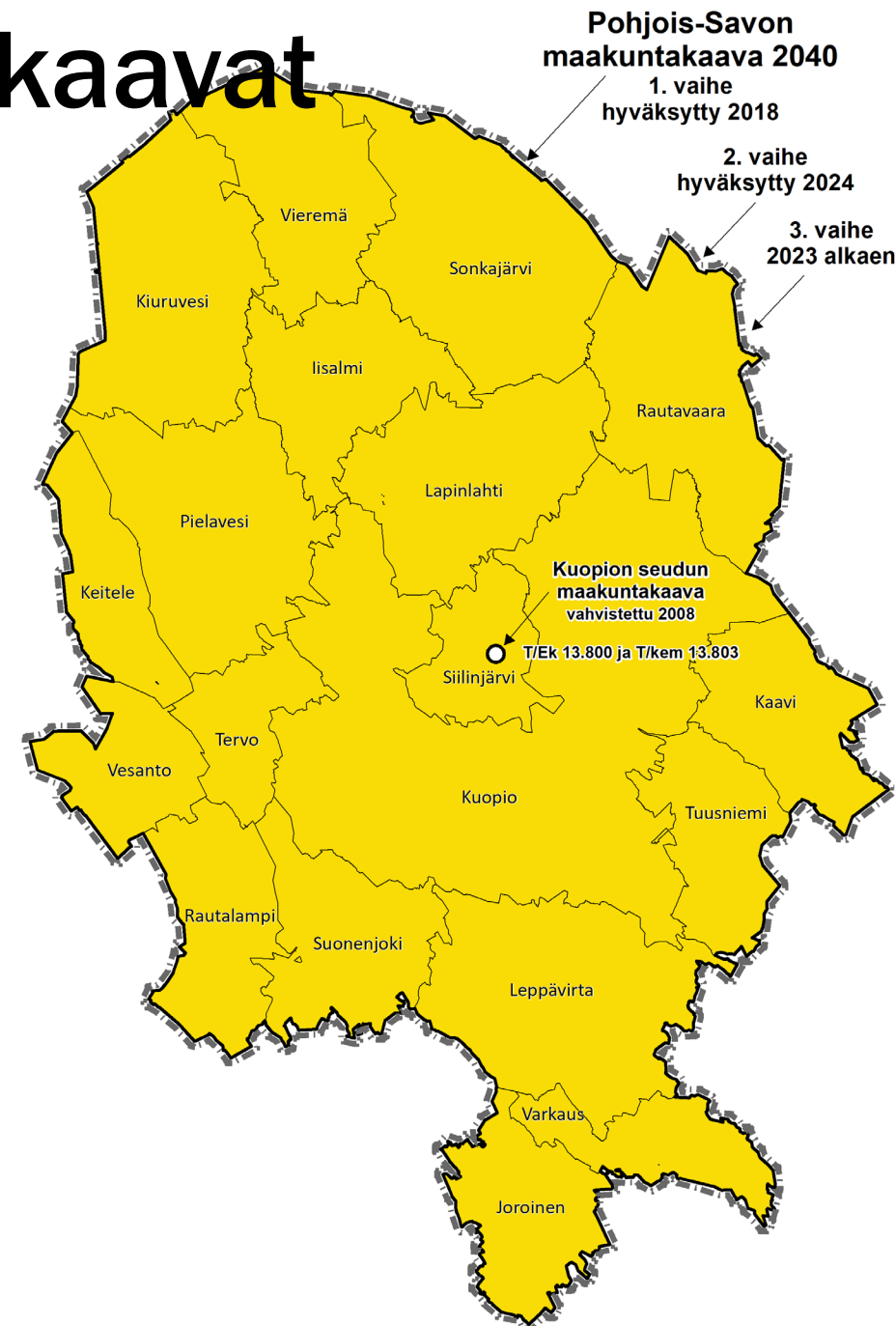
Maakuntakaavojen ohjausryhmänä toimii Pohjois-Savon aluerakennetyöryhmä, joka kokoontuu käsittelemään kaavapalautteita ja linjaamaan keskeisiä ratkaisuja ja ohjaamaan selvityksiä 2-4 kertaa vuoden 2025 aikana.

Keskeistä maakuntakaavoituksen prosessissa on vahva vuorovaikutus sekä laaja osallistuminen, mikä tuottaa tärkeää tietoa suunnittelutyön tueksi ja edistää ratkaisujen hyväksyttävyyttä.

2. Voimassa olevat maakuntakaavat

- Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 1. vaihe (lainvoima 2/2019) 26.2.2025 voimaan tulleen päivityksin
- Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 2. vaihe (voimaantulo 26.2.2025)
- Kuopion seudun maakuntakaavasta (2008) on voimassa Yaran T/Ek 13.800 ja T/kem 13.803 merkinnät

Maakuntakaava-aineisto kootaan Pohjois-Savon liiton nettisivuille erilaisiksi kaavayhdistelmiksi. Erilaisia kaavayhdistelmiä on laadittu alueittain, teemoittain ja eri mittakaavoissa. Havainnolliset sähköiset kaavayhdistelmät löytyvät osoitteesta <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>. Ne päivittyvät kevään 2025 aikana.

3. Vireillä oleva maakuntakaava; Aurinko, tuuli, vety ja kauppa (3. vaihe)

Maakuntakaavan kolmannessa vaiheessa käsitellään seuraavia teemoja:

- Aurinkovoimapotentialiaali
- Tuulivoimapotentialiaalin täydennykset (mm. Rautalampi ja Sonkajärvi)
- Vetytalous
- Seudullisesti merkittävä vähittäiskauppa Siilinjärven ja Kuopion ydinalueella.

Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja sopeutuminen on mukana läpileikkaavana teemana ja vaikutusten arvioinnissa.

Maakuntakaavan 3. vaiheessa hyödynnetään osittain olemassa olevia selvityksiä. Lähtötietoina otetaan huomioon uudet väestöennusteet, Tilastokeskus 2024.

Valmistuneita selvityksiä:

- Pohjois-Savon aurinkovoimapotentialin selvitys, FCG Oy 2023 ([pdf](#)), Kohdekortit ([pdf](#))
- Kaupallisten vaikutusten arviointi – Pitkälahden ja Valkeisen vähittäiskaupan suuryksiköt (PeeÄssä/Sweco 2023-2024)
- Pohjois-Savon maakuntakaavan kaupallinen selvitys (FCG Oy 2024): Nykytila, kehitysnäkymät ja päivitystarpeet ([pdf](#)) sekä Kehittämismallit ja vaikutusten arviointi ([pdf](#))
- Kuopion kaupunki: Keskeisen kaupunkialueen kaupan selvitys (Sitowise 2024)
- Pohjois-Savon vetylaakso selvitys (Lappeenranta-Lahden teknillinen yliopisto LUT, 2024) ([pdf](#))
- Vety selvitys Pohjois-Savon ja Pieksämäen alueille, (Wega Group, 2024) ([pdf](#))
- Kehitysyhtiö Navitaksen hallinnoima Pohjois-Savon vihreän energian masterplan (valmistuu 2026) ([linkki](#))

3. Vireillä oleva maakuntakaava; Aurinko, tuuli, vety ja kauppa (3. vaihe)

Tavoitteemme on olla hiilineutraali maakunta vuoteen 2035 mennessä. Pohjois-Savon ilmastotiekartta viitoittaa maakunnan tietä kohti hiilineutraalisuutta.

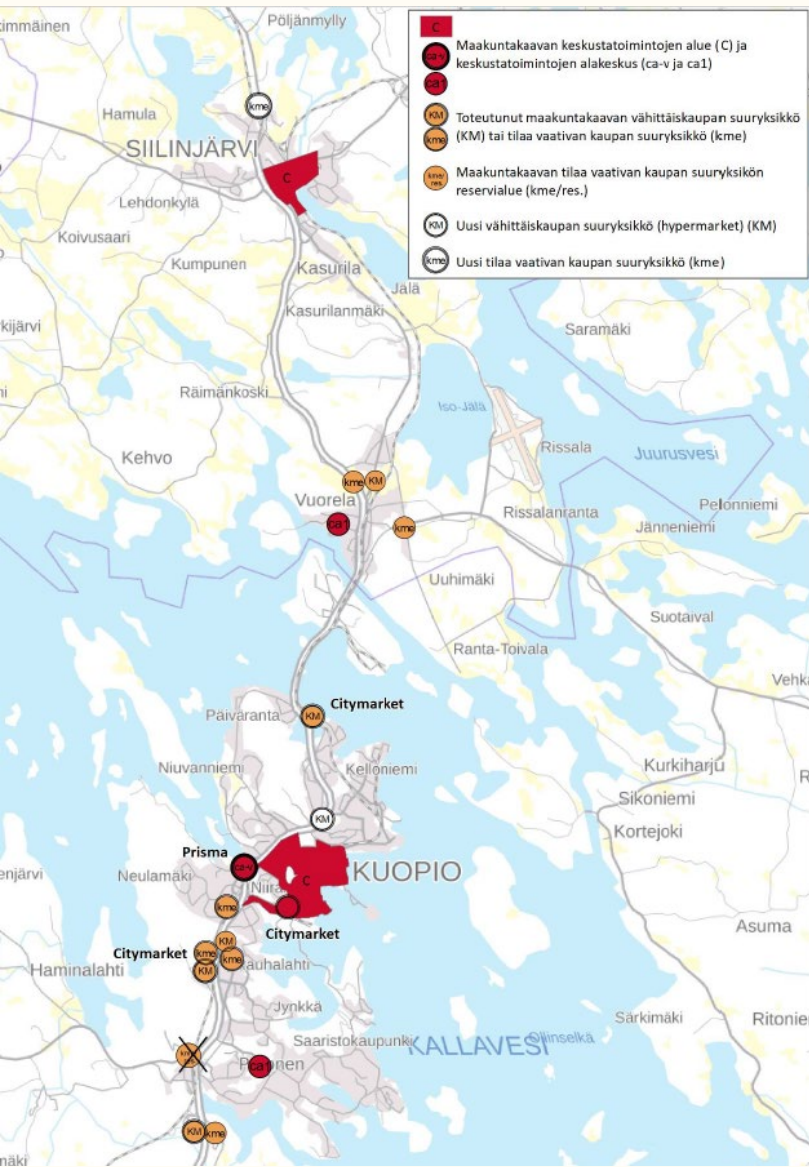
Ilmaston ja ympäristön huomioimisessa Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 3. vaiheessa selvitetään maakunnan **aurinkoenergiapotentiaalia** ja **tuulivoimapotentiaalia** mm. Rautalammilla ja Sonkajärvellä sekä muodostetaan tilannekuva maakunnan **vetytalouden** mahdollisuuksista. Keskeisinä suunnittelukysymyksinä huomioidaan vaihtoehtoiset energiamuodot, vihreäsiirtymä sekä kiertotalous. Pohjois-Savon vihreän energian masterplan tuottaa myös tietoa maakuntakaavan pohjaksi.

Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040, 3. vaiheen tavoitteet ja osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävilläolo käynnistyi 5.12.2023 ja jatkui tammikuulle 2024. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman kuulemisesta saatuihin palautteisiin laaditut vastineet hyväksyttiin maakuntahallituksessa huhtikuussa 2024. Ensimmäinen viranomaisneuvottelu pidettiin elokuussa 2024.

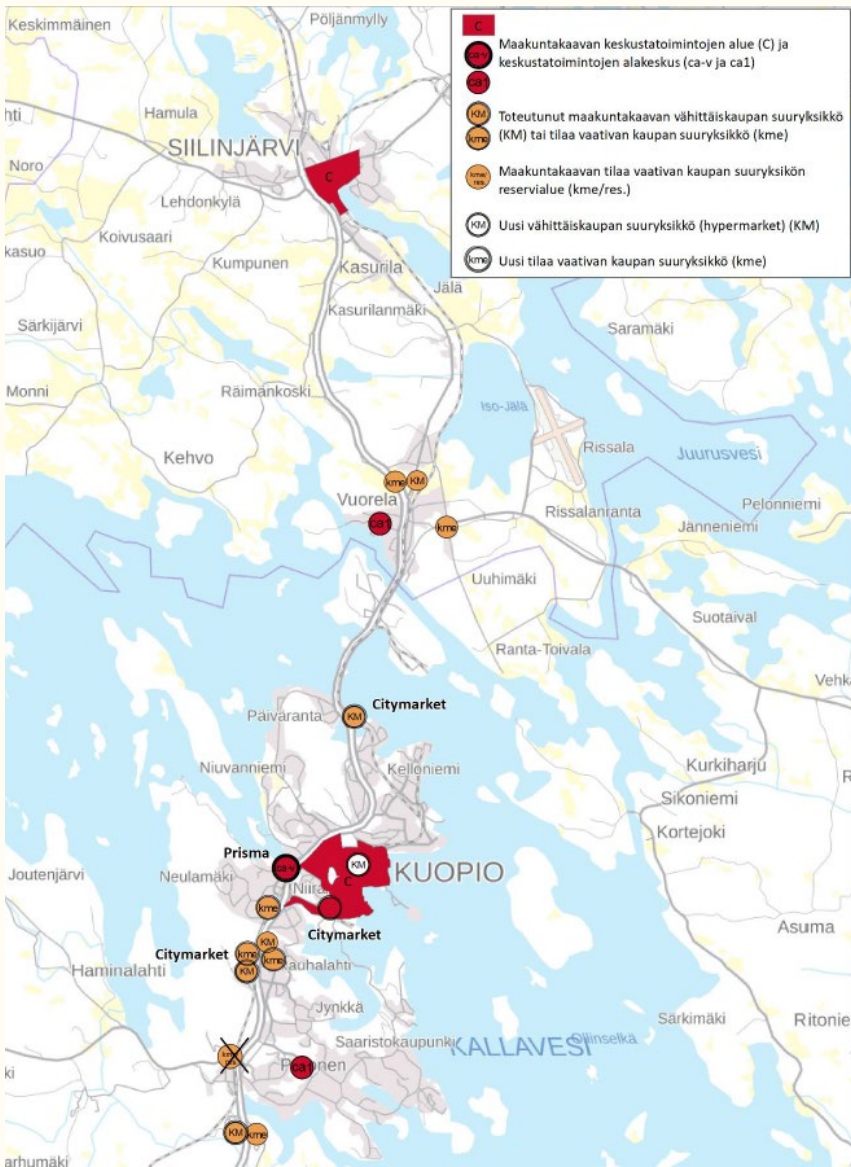
Tavoitteena on asettaa kaavaluonnos nähtäville kevään 2025 aikana.

3.1 Kaupallinen selvitys; kolme skenaariota

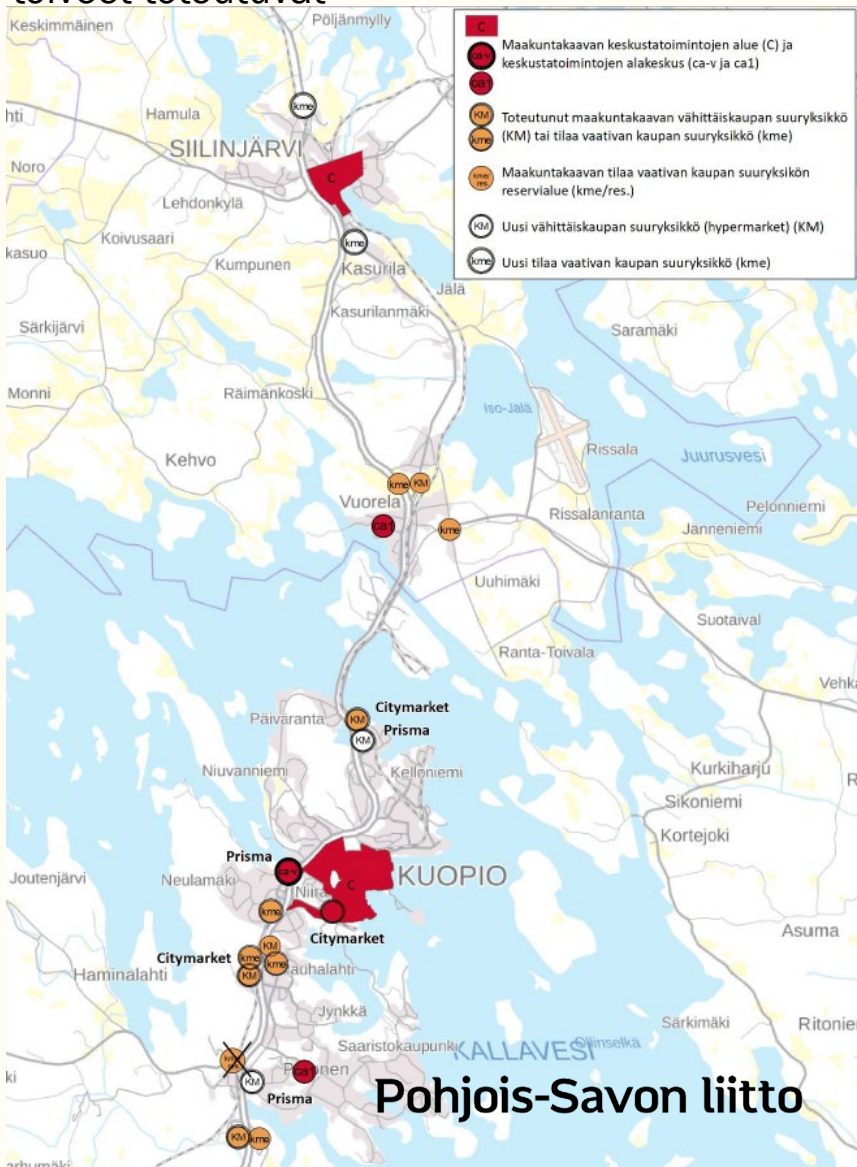
Vaihtoehto 1: Nykyinen kehitys jatkuu

Vaihtoehto 2: Keskustojen kehitystä painotetaan

Vaihtoehto 3: Kaikki vireillä olevat hankkeet ja toiveet toteutuvat

3.1 Kaupallinen selvitys

Pohjois-Savon kaupallinen selvitys toimii maakunta-kaavan 2040, 3. vaiheen taustaselvityksenä. Selvityksessä seudullisesti merkittävän kaupan palveluverkon kehittämisvaihtoehtoja on tarkasteltu kolmen vaihtoehdon kautta:

- Vaihtoehto 1: Nykyinen kehitys jatkuu – palvelutarjontaa vahvistetaan Kuopion keskustan pohjoispuolella
- Vaihtoehto 2: Kuopion ja Siilinjärven keskustojen kehitystä painotetaan
- Vaihtoehto 3: Kaikki vireillä olevat hankkeet ja toiveet toteutuvat

Kaupan kehittämisvaihtoehtojen vaikutuksista on arvioitu mm. seuraavaa:

- Kuopion seudulla ostovoiman kasvu mahdollistaa uuden liiketilan toteuttamisen vuoteen 2040 mennessä. Mahdollista on esim. kahden uuden vähittäiskaupan suuryksikön rakentuminen.

- Vaihtoehto 1. lisää palveluja pohjoisessa, mutta perustuu autoliikenteen varaan.
- Vaihtoehto 2. tukee keskusta-alueiden kehittämistä, niiden vetovoimaa, yhdyskuntarakenteen tiivistymistä ja tasapuolista saavutettavuutta.
- Vaihtoehto 3. ei hajauta tai tiivistä yhdyskuntarakennetta merkittävästi.
- Vaihtoehdossa 3. keskustojen ulkopuoliset hypermarketit voivat heikentää Kuopion keskustan kehitysedellytyksiä sekä alakeskusten ja asuntoalueiden lähipalveluja niin Kuopiossa kuin Siilinjärvellä.
- Siilinjärvellä uudet tilaa vaativan kaupan alueet mahdollistavat keskustaan sopimattomien toimintojen siirtymisen keskustan ulkopuolelle, mikä voi edistää keskustan kehitystä päivittäis- ja erikoiskaupan ja asumisen alueena.

4. Tulevat maakuntakaavat, 4. vaihe

Pohjois-Savon liitossa on tarkoitus käynnistää syksyllä 2025 uusi maakuntakaavatyö, 4. vaihemaakuntakaava, jonka tavoitevuosi olisi vuotta 2040 etäämpänä tulevaisuudessa.

4. vaihemaakuntakaava laaditaan tulevan Alueidenkäyttölain muutoksen mukaisesti, mikä tekee sen tulkinnasta voimassa ja vireillä oleviin maakuntakaavoihin verrattuna erilaisen. 4. vaiheessa päivitettäviä asiakokonaisuuksia on Yaran Siilinjärven kaivoksen laajentuminen, minkä maakuntakaavallinen tarkastelu ei ole aiemmin ollut selvitysten puuttuessa mahdollista 1.-3. vaiheen maakuntakaavoissa. Yaran kaivostoimintojen laajentumista koskeva YVA-prosessi on nyt valmis ja siinä tehdyt selvitykset ovat käytettävissä maakuntakaavoituksessa.

4. vaihemaakuntakaava on tarkoitus käynnistää samanaikaisesti Siilinjärven kunnassa laadittavan kaivosalueen maankäytön ratkaisevan yleiskaavan kanssa. Samanaikaiset vuorovaikutusmenettelyt olisivat tarkoituksenmukaisia ja selkeitä osallisille.

Muut mahdolliset 4. vaihemaakuntakaavan tarkistamisen tarpeet liittyvät puolustusvoimien tulevaisuuden maankäytön tarpeisiin ja niiden vaikutuksiin puolustusvoimien toimintojen lähialueilla. Rissalan lentokentän lentomelualueen päivittäminen tulee myös ajankohtaiseksi. Myös muita kaavatyön aikana tarkistettavia teemoja voidaan ottaa käsiteltäväksi.

5. Maakuntakaavan oikeusvaikutukset

Maakuntakaavan oikeusvaikutukset muuhun suunnitteluun ja viranomaistoimintaan (AKL 32 §)

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin 1 momentissa tarkoitetun kaavojen muuttamista koskevan vaikutuksen osalta.

5.1 Maakuntakaavan joustaminen

Maakuntakaavalla pyritään entistä enemmän tukemaan maakunnan kehittämisedellytyksiä, mikä edellyttää maakuntakaavalta riittävää joustavuutta. Joustaminen voi koskea sekä aluevarauksia että kaavamääräyksiä. Maakuntakaava joustaa kolmitasoisesti:

I) Maakuntakaavan täsmentyminen

Kaavajärjestelmän peruseriaatteena on, että yleispiirteisempää maankäyttösuunnitelmaa täsmennetään yksityiskohtaisemman suunnitelman yhteydessä.

II) Hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavaan

Maakuntakaavassa esitettyjen aluevarausten ja merkintöjen sijaintia voidaan yksityiskohtaisemmassa kaavassa muuttaa tai aluevarauksesta voidaan myös luopua edellyttäen, että maakuntakaavan tavoite ei muutu.

Poikettaessa maakuntakaavassa osoitetusta maankäytöstä on maakuntakaavan tavoite turvattava samassa kaavassa, jossa poikkeaminen tehdään. Maakuntakaavasta poikkeamista tulee perustella.

III) Maakuntakaavan muuttamista edellyttävä ratkaisu

Maakuntakaavan kanssa ristiriidassa olevaa kaavaratkaisua ei voida toteuttaa ilman, että sitä ennen maakuntakaava muutetaan. Mitä merkittävämmästä kaava-asiasta on kyse, sitä varmemmin ristiriita nousee joustamisen esteeksi.

Kaavaratkaisun voidaan katsoa olevan ristiriidassa maakuntakaavan kanssa, mikäli kyseessä ei ole edellisessä kohdassa tarkoitettu perusteltu hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavasta.

6. Maankäytön suunnittelun vuosikatsaus

Maakuntakaavoituksen toteutumisen seuraaminen kuntakaavoista annettavien lausuntojen kautta on ydintehtäväämme. Vuoden 2024 aikana liiton alueidenkäytön vastuualueelle tuli 177 lausuntopyyntöä. Edellisvuoteen (2023, 158 kpl) verrattuna lausuntopyyntöjen määrä oli suurempi.

Pohjois-Savossa on ollut vireillä ja aktiivisessa työvaiheessa **yleiskaavoja** tai niiden muutoksia lähes kaikissa kunnissa. Viidesosa yleiskaavatöistä on pienialaisia rantayleiskaavojen muutoksia. Lisämessä on hyväksymisvaiheessa koko kunnan strateginen yleiskaava ja Kuopiossa on vireillä merkittäviä keskustaa ja muuta taajamaympäristöä koskevia yleiskaavoja. Kuntien kaavoitusaktiivisuus on säilynyt korkeana.

Osaan kuntakaavoja koskevista lausuntopyynnöistä olemme antaneet palautteen lausuntopalaverissa.

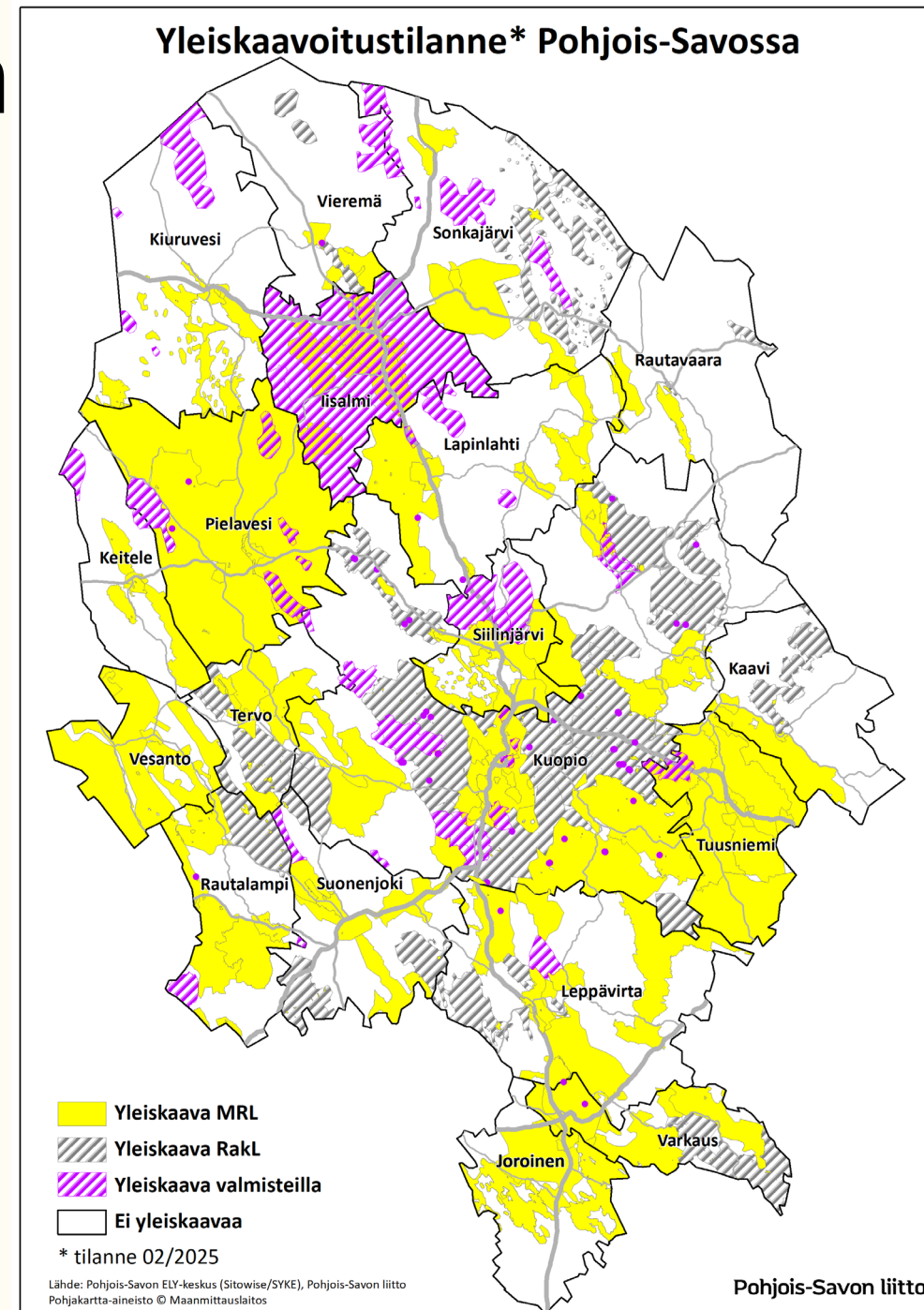
Toimintasuunnitelman mukaisesti seuraamme lausuntoja nykyisin määrän sijaan laadullisin mittarein. Ohjaavaa palautetta annoimme noin 10 lausunnossa, jotka koskivat mm. Tielammen tuulivoimahankeen osayleiskaavaluonnosta ja Rautalammin Tervalamminvuoren OAS:a, sekä Koiruksen itäpuolen rantaosayleiskaavan kaavaehdotusta. Pohjois-Karjalan maakuntakaavaa sekä työ- ja elinkeinoministeriön itäisen Suomen tuulivoimarakentamista. Lisäksi ohjaavaa palautetta annoimme Kuopion Niiralan ja Kiuruveden keskustaajaman asemakaavan muutoksista.

Liikennejärjestelmään liittyviä ohjaavan palautteen lausuntoja annoimme Valtion väyläverkon investointiohjelmaan, tieliikenteen uusien polttoaineiden jakeluinfraohjelmaan, Saimaan kanavan avaamiseen ja henkilöjunaliikenteen palveluihin liittyen.

6.1. Maankäytön suunnittelun vuosikatsaus - yleiskaavoitus

Pohjois-Savossa on vuoden 2024 aikana ollut vireillä ja aktiivisessa työvaiheessa noin 52 **yleiskaavaa** (edellisvuosina noin 40 kpl). Yleiskaavojen tarkastelutaso vaihtelee eri kunnissa. Yleiskaavojen määrän merkittävää kasvua selittää tuuli- ja aurinkovoimahankkeiden käynnistyminen useassa kunnassa. Tuulivoimayleiskaavat muodostavat **puolet** vireillä olevista yleiskaavoista Pohjois-Savossa.

Yleiskaavatilanteen valtakunnallista seuranta varten kunnat toimittavat valmiiden yleiskaavojen rajaukset Suomen ympäristökeskukselle (SYKE).

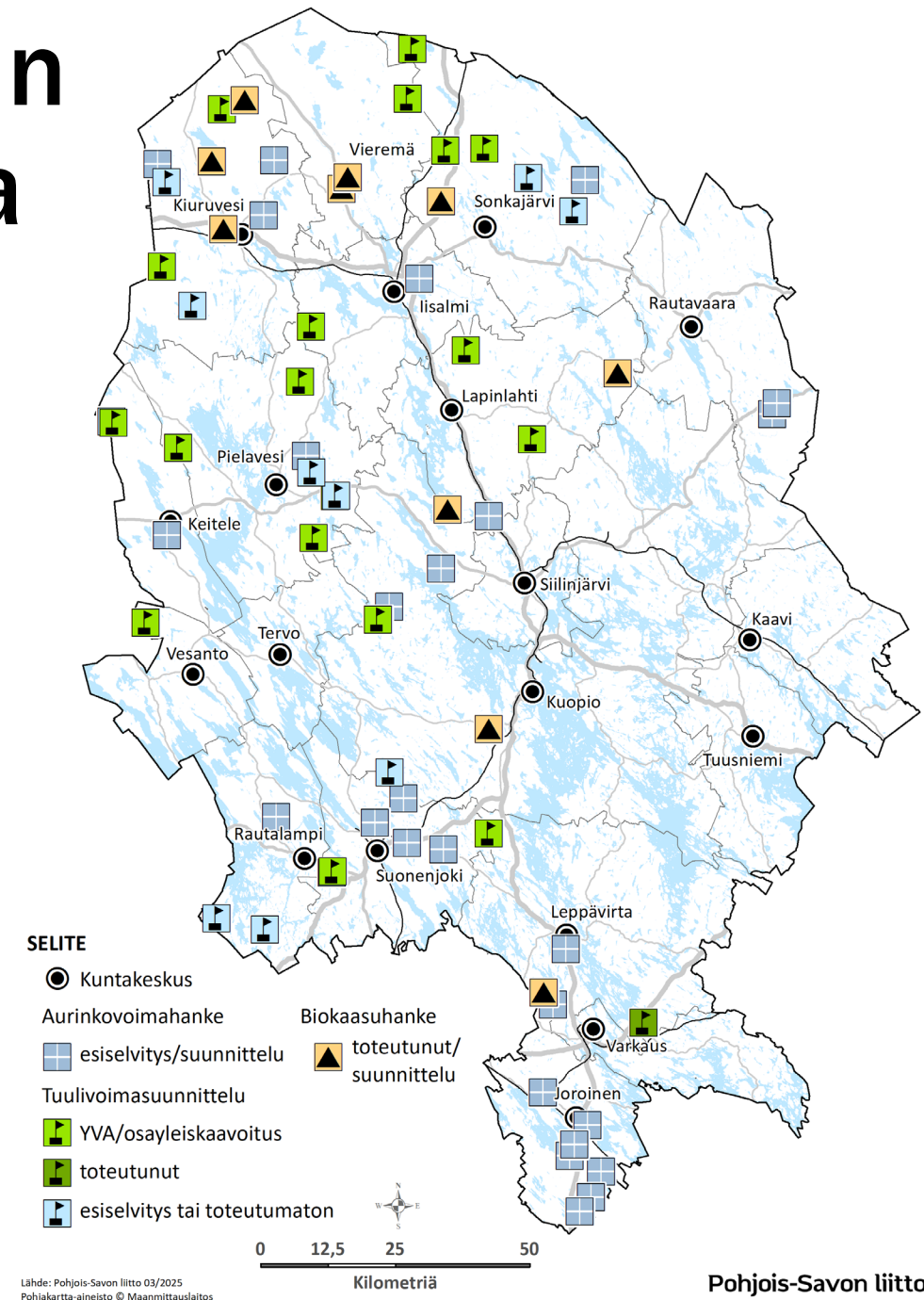
6.2. Maankäytön suunnittelun vuosikatsaus - vihreä energia

Pohjois-Savon kokonaispäästöt ovat laskeneet 41 % ja asukaskohtaiset päästöt 40 % vuosina 2007–2022. Uusiutuvan energian osuus energiankulutuksesta on kasvanut voimakkaasti viimeisen vuosikymmenen aikana. Vuonna 2020 uusiutuvan energian osuus oli 53 % primäärienergiankulutuksesta (Itä-Suomen energiatilasto).

Pohjois-Savon alueella on vireillä lukuisia määriä uusiutuvan energian hankkeita - biokaasun, aurinkovoiman ja tuulivoiman - lisäämiseksi. Hankkeiden määrä kasvaa ja tilannekuva on jatkuvassa muutoksessa.

Julkisia tuulivoimahankkeita on vireillä (03/2025) noin 25. Niiden tuotantopotentiaali olisi jopa 3000 MW. Aurinkovoimahankkeita on vireillä lähes saman verran ja niiden tuotantopotentiaali olisi toteutuessaan noin 1900 MWp. Kiuruveden lantakaasuhanke tilakohtaisine satelliitteineen tuo oman lisänsä energiahankkeisiin.

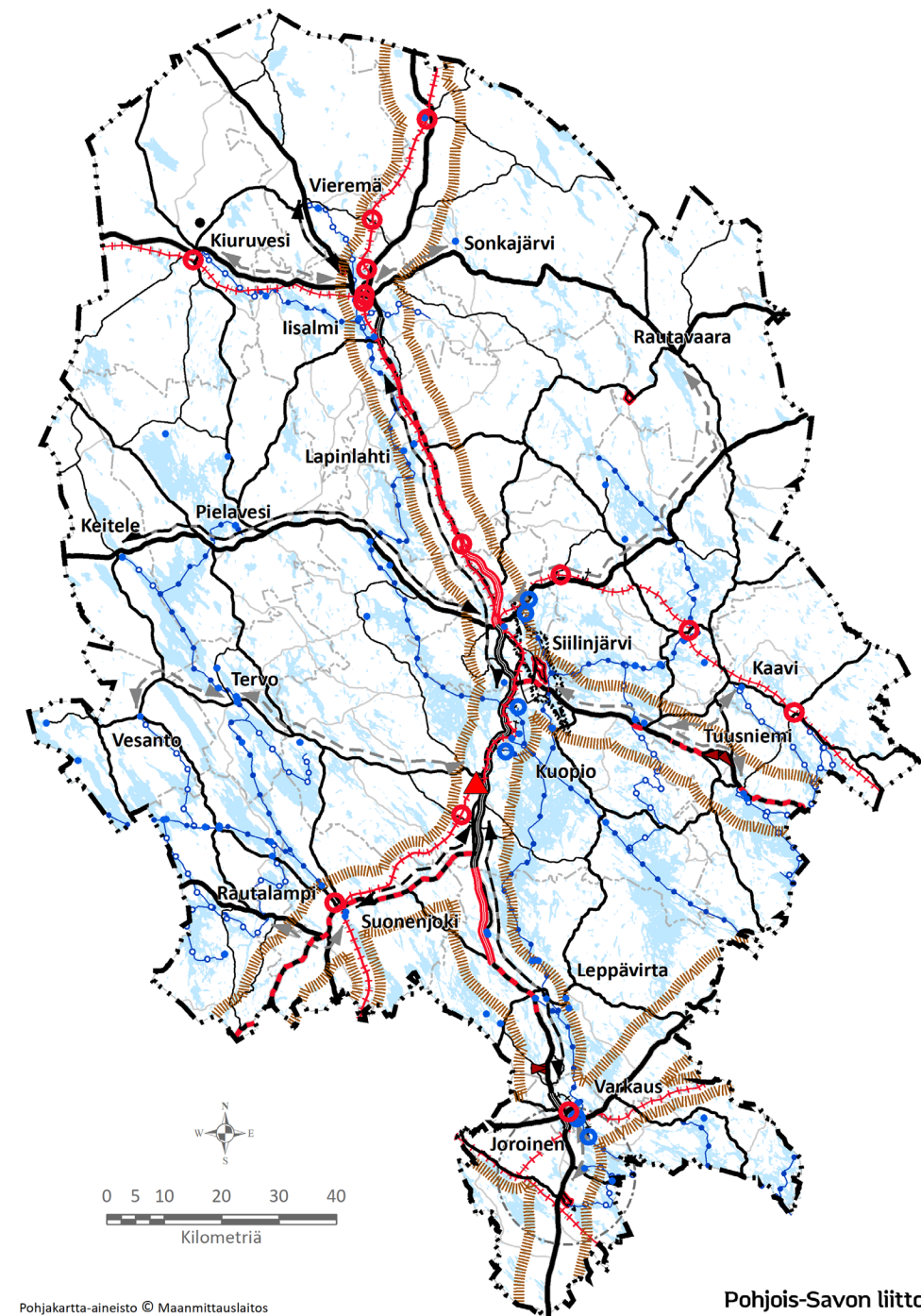
Selvityksiä: [aurinkoenergia-](#), [tuulivoima-](#) ja [geoenergiaselvitykset](#)

7. Maakuntakaavan 2. vaihe ajantasaisti liikenneasiat

Kaikki liikennejärjestelmään – infraan, logistiikkaan ja liikkumiseen – liittyvät asiat päivittyivät 26.2.2025 voimaan tullessa Pohjois-Savon maakuntakaavassa 2040. Vaikka kaavakartalta on vaikea löytää muuta kuin uudet tielinjaukset sekä merkittävästi parannettavat valtatie ja radat, niin Viitoskäytävän, Ysikäytävän, 23-käytävän ja joukkoliikenteen kehittämisvyöhykkeiden sekä esim. taajamatoimintojen ja keskustatoimintojen aluevarausten kaavamääräyksissä ohjataan kestävän liikkumisen edistämisestä yksityiskohtaisemmassa alueidenkäytön suunnittelussa.

Esimerkiksi laaja-alaisissa maakuntaa halkovissa Viitoskäytävän, Ysikäytävän ja 23-käytävän kaavamääräyksissä on kestävän liikkumisen edistämisen lisäksi ohjausta liikenneympäristön laatuun ja turvallisuuteen, vaihtoehtoihin käyttövoimiin sekä liikenteen haittojen vähentämiseen. Lisäksi on otettava huomioon taajamajoukkoliikenteen kehittämismahdollisuudet.

8. Yhteystietomme

Suunnittelujohtaja **Annaelina Isola**, p. 044 714 2609

- Alueidenkäyttö kokonaisuutena, maakuntakaavoitus

Maakuntainsinööri **Patrick Hublin**, p. 044 714 2683

- Liikennejärjestelmä, luonnonsuojelu, ampuma- ja moottoriurheiluradat

Maakuntasuunnittelija **Mikko Rummukainen**, p. 044 714 2655

- Paikkatiedot, kartat, tuuli- ja aurinkovoima, sähköverkosto, maa-ainekset

Maakuntasuunnittelija **Päivi Silsten**, p. 044 714 2614

- Ilmastomuutos ja vihreä siirtymä

Aluekehityssihteeri **Merja Sihvola**, p. 044 714 2624

- Aluerakennetyöryhmä, kuulemis- ja neuvottelujärjestelyt

Sähköpostit: etunimi.sukunimi@pohjois-savo.fi
kirjaamo@pohjois-savo.fi

Posti- ja käyntiosoite:

Pohjois-Savon liitto
Sepänkatu 1 A
70100 KUOPIO

kunta	vastuuhenkilö liitossa
Iisalmi	Mikko Rummukainen
Joroinen	Patric Hublin
Kaavi	Päivi Silsten
Keitele	Mikko Rummukainen
Kiuruvesi	Mikko Rummukainen
Kuopio	Annaelina Isola
Lapinlahti	Päivi Silsten
Leppävirta	Patrick Hublin
Pielavesi	Mikko Rummukainen
Rautalampi	Päivi Silsten
Rautavaara	Päivi Silsten
Siilinjärvi	Annaelina Isola
Sonkajärvi	Mikko Rummukainen
Suonenjoki	Annaelina Isola
Tervo	Päivi Silsten
Tuusniemi	Annaelina Isola
Varkaus	Patrick Hublin
Vesanto	Päivi Silsten
Vieremä	Mikko Rummukainen

